

До спеціалізованої вченої
ради ДФ 35.051.176
у Львівському національному
університеті імені Івана Франка

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Бригілевич Галини Михайлівни

**на тему: «Стратегічне управління підприємницькою
діяльністю у міжнародному туризмі»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії

**за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(галузь знань 07 Управління та адміністрування)**

1. Актуальність теми дисертації. Процес глобалізації сприяв розширенню частки сегментів ринку туристичних продуктів й посиленню впливу туристичної сфери на макроекономічні показники функціонування національних економік. Міжнародний туризм у сучасному світі є важливим економічним, культурним і соціальним феноменом, який впливає на багато аспектів світової економіки. Міжнародний туризм розглядається як важливе джерело доходу для країн, а також спосіб сприяння міжкультурному обміну та розвитку глобальної співпраці. Для багатьох провідних країн світу надходження в державний бюджет від подорожей є одним з вагомих джерел бюджетних надходжень та доходів підприємницької діяльності. Крім того туристична діяльність сприяє розвитку інфраструктури, створенню робочих місць, збереженню культурної спадщини та розвитку міжнародних економічних відносин. Туризм в Україні у довоєнній економіці України відігравав важливу роль демонструючи значний потенціал для розвитку національної економіки країни та формування її міжнародного іміджу.

Але з початком війни туристичні підприємства стикнулись із зменшенням потоків в'їзних та виїзних туристів і, відповідно, зниженням доходів. За цих обставин підприємства туристичної сфери повинні вживати заходів щодо зміцнення стійкості та втримання позицій на туристичному ринку.

Зазначене вище аргументує необхідність проведення досліджень у сфері стратегічного управління розвитком підприємництва у міжнародному туризмі

та підкреслює актуальність теми дисертаційної роботи Г.М. Бригілевич з огляду на доцільності застосування запропонованих рекомендацій у напрямі зміцнення резилентності туристичного підприємництва.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Університету та кафедри. Дисертація виконувалася відповідно до плану наукових досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка. Так, автор дисертаційного дослідження приймала участь у науково-дослідній роботі кафедри економіки підприємства «Пріоритетний розвиток підприємництва, торгівлі та біржової діяльності в умовах формування інформаційного суспільства» (№ держреєстрації 0122U200514, 2022-2026 рр.), у якій проведено аналіз стратегічного управління підприємницькою діяльністю, а також кафедри країнознавства та міжнародного туризму «Регіони у сучасних міжнародних відносинах» (№ держреєстрації 0120U102567, 2020–2023 рр.) у рамках якої здійснено аналіз діяльності суб'єктів туристичного бізнесу в регіонах України і кафедри туризму Львівського національного університету імені Івана Франка, зокрема «Перспективи розвитку туризму у Західному регіоні України в контексті сучасного адміністративно-територіального устрою» (№ держреєстрації 0122U200060, 2022-2024 рр.), де автором обґрунтовано стратегічні пріоритети розвитку туристичної індустрії України.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їхня достовірність. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Бригілевич Г.М мають достатньо високий ступінь обґрунтованості та достовірності, оскільки вони ґрунтуються на опрацюванні значної кількості наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників з проблем розвитку міжнародного туризму на глобальному та національному рівнях, а також є результатом всебічного та об'єктивного аналізу досліджуваних явищ, проведеного за допомогою сучасного наукового інструментарію.

У процесі дослідження здобувачкою застосовано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів, а саме: історико-логічного; систематизації та узагальнення; графічного; статистичного аналізу та економічної діагностики; кореляційно-регресійного аналізу; стратегічного і логіко-структурного аналізу. Використаний інструментарій проведеного дослідження дав змогу авторці вирішити поставлені завдання і сформулювати обґрунтовані висновки.

Інформаційною базою дослідження слугувати закони України і нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, міжнародні декларації, конвенції та договори щодо розвитку міжнародного туризму, стратегічні документи з регулятивної діяльності міжнародних туристичних організацій, статистичні та аналітичні матеріали Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО), Державного агентства розвитку туризму України, Державної служби статистики України, електронні ресурси глобальної інформаційної мережі Інтернет; дані туроператорів і турагенств та інших суб'єктів туристичної діяльності, власні розрахунки автора.

Зміст дисертації є обґрунтованим і достовірним за науковими положеннями, сформульованими висновками та рекомендаціями, в основі яких закладені надбання теорії й концепцій підприємництва, теорій міжнародної торгівлі, теорії абсолютних та порівняльних переваг у туристичній індустрії, а також методи наукового пошуку та обґрунтування нових рішень, а також власні науково-аналітичні розрахунки дисертантки.

4. Новизна основних наукових положень, висновків і рекомендацій.

Дисертаційна робота Бригілевич Г.М. містить сукупність теоретико-методологічних положень, висновків і рекомендацій, які становлять наукову новизну і засвідчують особистий внесок авторки.

До наукових результатів, які слід віднести до новітнього внеску дисертантки, необхідно виділити такі:

- удосконалення понятійно-термінологічного апарату дослідження, зокрема сутності понять:
 - «стратегічна резилентність туристичного підприємництва», під яким розуміється здатність туристичних підприємств швидко адаптуватися до потенційних небезпек на міжнародному ринку;
 - «підприємницька діяльність у міжнародному туризмі», як діяльність суб'єктів господарювання, яка базується на взаємодії стратегічних партнерів у створенні туристичного продукту;
- концепцію зміцнення резилентності підприємств туристичного бізнесу, яка базується на принципах комплементарності стратегічного партнерства, мережевої інтегрованості бізнесу, інституційної ієрархії в регулюванні міжнародною туристичною діяльністю, гнучкості, адаптивності й

стійкості та реалізується шляхом впровадження маркетингової, інноваційної і безпекової стратегій;

- методичні засади діагностики резилентності суб'єктів туристичного підприємництва, які передбачають компаративний аналіз параметрів їх стійкості за індикаторами розвитку міжнародного туризму, що дозволило здійснити кластеризацію регіонів України за рівнем резилентності туристичних підприємств;
- модель оцінювання впливу чинників на ефективність діяльності туристичних підприємств у міжнародному туризмі, за допомогою якої виявлено і доведено залежність дохідності туристичних підприємств від туристичної активності населення, доступності туристичних послуг, рівня фінансових витрат частки підприємницької діяльності в туризмі;
- наукові основи стратегічного управління підприємницькою діяльністю в міжнародному туристичному бізнесі на основі стратегічного партнерства, яке виникає при створенні міжнародних ланцюгів вартості та поглиблені взаємодії стейкхолдерів у виробництві туристичного продукту;
- систематизація структурних елементів інституційного середовища міжнародної туристичної діяльності, що сприяють стратегуванню розвитку міжнародного туризму на основі регулятивної конвергенції, розширення джерел фінансово-інвестиційного забезпечення і налагодження перманентного моніторингу;
- інструментарій зміцнення фінансової, організаційної, операційної, цифрової та репутаційної резилентності суб'єктів туристичної діяльності, які забезпечать ефективність стратегічних бізнес-моделей розвитку туристичного підприємництва, зростання їх маржинальності, покращенню контролю за витратами, оптимізацію цінової політики.

Висновки за результатами дослідження є обґрунтованими. Список використаних джерел (214 найменування) показує значний обсяг опрацьованої авторкою інформації, а додатки змістовно доповнюють основний текст дисертації.

5. Теоретичне та практичне значення отриманих результатів дослідження. Теоретичне значення отриманих авторкою результатів полягає у тому, що обґрунтовані у дисертації теоретико-методологічні засади, методичні підходи і практичні рекомендації з стратегічного управління підприємницькою

діяльністю у міжнародному туризмі використані в навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка при підготовці навчально-методичних матеріалів та викладанні дисциплін «Підприємництво у сфері послуг», «Стратегічне управління бізнесом», «Основи економіки», «Економіка підприємства» та «Міжнародний туризм».

Наукові результати дисертаційної роботи знайшли практичне застосування у роботі: Управління туризму та курортів Львівської обласної військової адміністрації при коригуванні Програми планування з розвитку туризму та курортів у Львівській області на 2021 – 2025 роки (довідка № 26-177/0/2-24 від 25.03.2024 р.); ПП «Profi tour» при розробці стратегії туристичної компанії «Profi tour», щодо просування туристичного продукту на міжнародному ринку (12.02.2024 р.).

6. Повнота викладу результатів дисертації та наукових положень в опублікованих працях. Дисертація Бригілевич Г.М. є самостійним, аргументованим, цілісним та завершеним науковим дослідженням. Достовірність основних наукових положень дисертаційної роботи підтверджується також їхньою апробацією на 14 міжнародних та всеукраїнських конференціях (опубліковано 14 тез доповідей), а також публікаціями у наукових виданнях (5 статей у фахових виданнях України).

7. Дотримання академічної доброчесності. Наукове дослідження виконане згідно із усіма вимогами законодавства України про авторське право: містить належним чином оформлені посилання на згадані дисертанткою у тексті роботи джерела. Авторкою надано повну та достовірну інформацію про результати наукової діяльності, а також використані належні методи дослідження.

У дисертації Бригілевич. Г.М не виявлено ознак академічного плагіату, фальсифікації чи інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконання дисертанткою представленого наукового дослідження, що дає змогу зробити висновок про дотримання вимог академічної доброчесності.

8. Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи. Відзначаючи змістовність поданої до захисту дисертації, обґрунтованість і новизну отриманих наукових результатів, не залишаються поза увагою її недоліки і дискусійні положення, зокрема:

1. Автору доцільно було більше уваги приділити питанню імплементації закордонного досвіду у частині рекомендацій із зміцнення

стійкості підприємств. Хоча автор з огляду на об'єкт дослідження приділяє достатньо уваги міжнародному середовищу однак дослідження покращило б більш ширший аналіз, світових заходів протидії COVID -19 та сучасних підходів до організації кадрової політики, тим більше, що скорочення працівників стало однією з вагомих перешкод ефективному міжнародному туристичному бізнесу.

2. При аналізі інституційного середовища підприємницької діяльності у міжнародному туризмі доцільно було б більш детально розкрити специфіку діяльності ДАРТ, оскільки саме вона сьогодні здійснює моніторинговий, експертний та інший супровід туристичної діяльності.

3. Оскільки авторка повела оцінювання параметрів резилентності суб'єктів підприємницької діяльності у туристичній сфері за період трьох криз (2014-2015; 2019-2020; 2022-2023 рр.), то й аналіз фінансово-економічних показників діяльності туристичних підприємств доцільно було б здійснювати саме за ці ж періоди.

Втім наведені дискусійні положення не зменшують цінності дослідження, а навпаки свідчать про його багатоаспектність, міждисциплінарний характер дослідження і складність його проблематики.

Також зазначені зауваження не знижують наукової і практичної значущості дисертаційної роботи та не ставлять під сумнів її загальну позитивну оцінку.

9. Загальний висновок.

Достатньо високий рівень дисертації, логічна завершеність наукових досліджень та практичних рекомендацій дають підстави зробити висновок, що дисертаційна робота Бригілевич Галини Михайлівни «Стратегічне управління підприємницькою діяльністю у міжнародному туризмі» є самостійною науковою працею, яка містить обґрунтовані теоретико-методологічні положення та практичні результати, що у сукупності спрямовані на вирішення важливого науково-прикладного завдання – поглиблення теоретико-методологічних основ стратегічного управління підприємницькою діяльністю у міжнародному туризмі та розроблення практичних рекомендацій щодо формування стратегій зміцнення резилентності підприємств туристичного бізнесу.

Теоретичні і практичні положення наукової новизни, висновки, пропозиції та рекомендації мають достатній рівень обґрунтованості, супроводжуються методичним і статистичним матеріалом. Основні наукові результати роботи є підґрунтям для подальших досліджень, розроблення

навчальних програм з метою підготовки фахівців у цій сфері.

Зазначене вище дає підстави зробити висновок про те, що за рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертаційна робота на тему: «Стратегічне управління підприємницькою діяльністю у міжнародному туризмі» відповідає вимогам, які встановлені в Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії”, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 р. № 341 та від 19.05.2023 р. № 502), а її авторка – Бригілевич Галина Михайлівна, заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Рецензент:

кандидат географічних наук, доцент,

доцент кафедри туризму

Львівського національного університету

імені Івана Франка

Ореста БОРДУН